

Promotor dr hab. Zbigniew Romek, prof. AFiB Vistula

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Jerzy Zawadzki

ROLA CARITAS ARCHIDIECEZJI WROCŁAWSKIEJ W REALIZACJI POLITYKI RODZINNEJ PAŃSTWA W LATACH 1989-2015

Przedmiotem niniejszej rozprawy jest działalność Caritas Archidiecezji Wrocławskiej na rzecz realizacji polityki rodzinnej państwa w latach 1989-2015. Należy zauważyć, że analizą nieprzypadkowo objęto aktywność Caritas Archidiecezji Wrocławskiej na rzecz polskich rodzin akurat w tym okresie. Rok 1989 to powszechnie uznana data transformacji ustrojowej i przekazania Caritasu kościołowi, to rok pierwszych wolnych wyborów, obrad okrągłego stołu i upadku muru berlińskiego. To rok przełomowy dla Polski i całej Europy.

Natomiast w roku 2015 nastąpiła zmiana rządu w Polsce (z rządu partii Platformy Obywatelskiej na rząd partii Prawa i Sprawiedliwości), czego efektem była znacząca zmiana profilu polityki państwa wobec rodzin. Dodatkowo, w tym okresie nastąpiło również przeobrażenie relacji na płaszczyźnie: państwo a Kościół, co z kolei oddziaływało i oddziałuje w dalszym stopniu na politykę rodzinną w Polsce. Rok 2015 to jednocześnie rok jubileuszu 25-lecia Caritasu.

Przedział czasowy 1989-2015 obejmuje więc ogromne zmiany, jakie zaszły w Polsce, nie tylko w kontekście politycznym czy ekonomicznym, ale także w kwestii przeobrażeń rodziny polskiej.

Warto zauważyć, że ogólna działalność Caritas sprowadza się do zadań i funkcji z zakresu szeroko pojętej charytatywności oraz humanitarności. Jest to związane z realizacją wartości zarówno duchowych, jak i materialnych, a podstawą jej działalności jest przesłanie płynące z przykazania miłości Jezusa Chrystusa, które podkreśla wagę godności każdej jednostki ludzkiej. Warto dodać, że Caritas stanowi obecnie największą organizację o charakterze dobroczynnym w naszym kraju i posiada status organizacji pożytku publicznego (non profit). Historia tejże organizacji liczy już przeszło trzydzieści lat. Z roku na rok rozszerza ona swoją działalność, zarówno w Polsce, jak i na świecie. Caritas Polska wspomaga politykę rodzinną państwa, posiada wiele oddziałów w ramach funkcjonujących Archidiecezji. Jedną z nich jest Archidiecezja Wrocławska.

Celem głównym niniejszej rozprawy było ustalenie roli Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w realizacji polityki rodzinnej państwa w latach 1989-2015. W zakresie tego celu głównego sformułowano poniższe cele szczegółowe, a mianowicie:

Ustalenie sytuacji społeczno-ekonomicznej rodzin przynależących do Archidiecezji Wrocławskiej w badanym okresie.

Ustalenie aktywności Caritas Archidiecezji Wrocławskiej wobec potrzebujących rodzin w badanym okresie.

Rozprawa składa się z czterech rozdziałów, które powstały na podstawie metody analizy danych zastanych, w tym zarówno analizy literatury, jak i analizy dokumentacji wewnętrznej Caritas Archidiecezji Wrocławskiej oraz analizy danych finansowych i statystycznych dotyczących działalności tejże instytucji charytatywnej.

Podczas pisania niniejszej dysertacji wykorzystano dokumentację wewnętrzną Caritas Archidiecezji Wrocławskiej a mianowicie protokoły ze sprawozdań finansowych i merytorycznych. Nadmienić należy, iż dokumentacja księgowo-finansowa z początku działalności poddana została zniszczeniu.

W badaniach wykorzystano także technikę wywiadu, przeprowadzono wywiad z księdzem dyrektorem Caritas Archidiecezji Wrocławskiej.

Dla potrzeb niniejszej rozprawy doktorskiej zostały wykorzystane badania jakościowe, dzięki którym pogłębiona została wiedza na temat badanego zjawiska. Jako metody najbardziej odpowiadające celom badań wybrano (według podziału metodologicznego zaprezentowanego przez T. Pilcha) metodę monograficzną, która uszczegóławia analizę badanego zjawiska oraz metodę indywidualnych przypadków (studium przypadku), pozwalającą na analizę konkretnego zjawiska.

Stosownie do powyższych metod badawczych wykorzystano następujące techniki badawcze:

wobec metody monografii zastosowano technikę analizy dokumentacji z narzędziem badawczym arkuszem analizy dokumentacji wewnętrznej,

stosownie do metody indywidualnych przypadków zastosowano technikę wywiadu z narzędziem badawczym w postaci kwestionariusza wywiadu.

Rozdział pierwszy dotyczy problematyki rodziny oraz polityki prorodzinnej w latach 1989-2015 w Polsce. Wzięto tu pod uwagę takie kwestie, jak: rodzina w Polsce w latach 1989-2015, społeczny wymiar rodziny, sytuacja ekonomiczna rodzin w Polsce w latach 1989-2015 oraz polityka rodzinna w Polsce. W tym rozdziale podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: Czy w społeczeństwie ponowoczesnym rodzinie grozi kryzys i całkowity rozpad?

W rozdziale drugim zaprezentowano Caritas Polska jako organizację pozarządową, przy czym uwzględniono takie obszary, jak: utworzenie i rozwój tejże organizacji, zakres działalności oraz uwzględnienie w nim statusu samej rodziny.

W rozdziale trzecim scharakteryzowano Caritas Archidiecezji Wrocławskiej poprzez prezentację takich kwestii, jak: rys historyczny Caritas Archidiecezji Wrocławskiej, działalność Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w podziale na działalność opiekuńczo-wychowawczą, pomoc osobom chorym i niepełnosprawnym, jak również pomoc doraźną. Poza tym w rozdziale przedstawiono współpracę Caritas Archidiecezji Wrocławskiej z organizacjami rządowymi i społecznymi. W kontekście niniejszej pracy wydaje się, że jest to kluczowy podrozdział, ponieważ pomoże on ukazać skalę zjawiska biedy czy niedostatków materialnych Polaków, tym bardziej że Caritas w dużej mierze kojarzony jest z działalnością charytatywną, wspomagającą ludzi w trudnej sytuacji materialnej. Warto jednak pamiętać, że organizacja ta podejmuje również działania w innych sferach: pedagogicznej, dydaktycznej, rekreacyjnej itp. Dlatego też bardzo ważne są analizy zawarte w pozostałych podrozdziałach.

Natomiast rozdział czwarty prezentuje analizę działalności Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w zakresie pomocy rodzinom w latach 1989-2015. W dalszej części rozdziału omówiono takie obrane obszary badawcze, jak: sytuacja społeczno-ekonomiczna rodziny w Archidiecezji Wrocławskiej (w latach 1989-2015), ++aktywność Caritas Archidiecezji Wrocławskiej wobec rodziny (w latach 1989-2015), a także perspektywę rozwoju działalności prorodzinnej Caritas Archidiecezji Wrocławskiej. Ostatnia część zawiera opis działań, jakie podejmowało państwo polskie na rzecz rodzin. Schemat i zakres polityki prorodzinnej przedstawiony zostanie w odniesieniu do polityki innych krajów europejskich, również w kontekście problemów cywilizacyjnych, takich jak: starzenie się społeczeństwa, zmiana ról społecznych kobiet, mężczyzn, migracje zarobkowe itp. Rozdział powstał głównie na podstawie analizy danych zastanych, a dokładniej analizy dokumentacji wewnętrznej Caritas Archidiecezji Wrocławskiej, ale także przeprowadzono wywiad z księdzem dyrektorem Caritas Archidiecezji Wrocławskiej.

Należy zauważyć, że niniejsza dysertacja jest pierwszą i aktualnie jedyną próbą kompleksowego ujęcia i scharakteryzowania zawartej w temacie tezy. Dotychczasowe publikacje koncentrowały się na opisanu i podsumowaniu jednorazowych akcji o charakterze głównie charytatywnym, których inicjatorem i realizatorem była omawiana instytucja kościelna. Warto zauważyć, że dotychczas nie powstała żadna monografia odnosząca się do szeroko rozumianej działalności Caritas na rzecz rodziny.

W rozprawie zamiennie zostały zastosowane pojęcia: rodzina, gospodarstwo rodzinne oraz gospodarstwo domowe, chociaż to ostatnie w literaturze przedmiotu nie odnosi się wyłącznie do rodzin. Rozprawa jest opatrzona w streszczenie, wstęp, zakończenie, spis fotografii, spis rysunków, spis tabel, bibliografię oraz aneks zawierający narzędzia badawcze.

Jerzy Zawadzi